כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ויקרא ■ גיליון פורים ■ ו' אדר ב' ה'תשפ"ב ■ 09.03.2022 ■ גליון מס' 674

מהלחץ יוצא יין...

/ הרב יוסף גערליצקי שליט"א
שליח הרבי מליובאוויטש ורב מרכז תל אביב יפו

היין הינו מרכיב מרכזי ביהדות ובמיוחד בחג הפורים. הדבר מתבטא הן במישור ההלכתי-מעשי, הן במישור הרעיוני-מחשבתי והן ברקע ההיסטורי של פרשת נס פורים. כידוע שביהדות קיים קשר בין כל המישורים, יש למצוא קשר לכך מבחינת המשמעות הפנימית של הדברים.

במישור ההלכתי-מעשי, היין מגיע לידי ביטוי בחובה להתבסם ביין בחג הפורים, כפי שרש"י מפרש את מאמר חז"ל: "חייב אינש לבסומי בפוריא".

ברקע ההיסטורי - מפורט הדבר במגילת אסתר, חלק גדול מן האירועים המרכזיים והגורליים התרחשו במשתה היין, שהתוצאה מכך מהווה את אחד הנימוקים להלכה על החובה להתבסמות ביין.

במישור הרעיוני עלינו לבחון את הדברים במשמעותם הפנימית ולהסיק מכך הוראה בעבודת ה' של היהודי.

ידועה תורת הבעש"ט שמכל דבר שיהודי רואה או שומע, עליו ללמוד מכך הוראה בעבודתו את קונו. אחד ההסברים לכך שהרי כל דבר בעולם הינו בהשגחה פרטית ונפעל על-ידי ההשגחה העליונה של הקב"ה שהוא בורא העולם ומנהיגו, וודאי שיש מטרה ותכלית לכל דבר המתרחש בעולם, ועל כן ברור שעלינו למצוא מה רוצה הקב"ה ללמדנו בכל אירוע.

אם הדברים אמורים במצב פרטי, כל-שכן כאשר מדובר בעניין כללי הקשור לכלל עם ישראל ולקיומו. במקרה כזה - טמונות הוראות בכל פרט מפרטי האירוע וההלכות ועלינו להתבונן ולחפש את ההוראות הנ"ל. מה הם, אפוא, ההוראות הטמונות בהדגשת הקשר בין היין לבין חג הפורים?

לשם כך עלינו להתבונן בשאלה הבאה: איך תתכן בכלל גזירה על יהודים, על "ישראל עם קרובו", וכל-שכן על כל היהודים בלי יוצא מן הכלל?! ניתן לשאול ביתר הרחבה: כיצד בכלל יתכן שבני ישראל נמצאים בגלות?! הן מדובר בעם הנבחר, בניו ונחלתו של הקב"ה, שלכל אחד מהם ישנה נשמה שהיא חלק אלוקה ממעל?!

התשובה טמונה ומסומלת ביין. כידוע על היין נאמר שהוא "משמח אלוקים ואנשים". כדי להגיע למצב נעלה זה, עד כדי חיוב של ברכה מיוחדת "בורא פרי הגפן", לא די בכך שיהיה זה פרי גפן רגיל (ענבים), למרות שהוא מן המינים שנשתבחה בהם ארץ-ישראל, כי אם יש צורך לשם כך בלחץ, רק כשלוחצים על הענבים יוצא מהם יין.

אף כאן - כדי שבני ישראל יגיעו למצב נעלה יותר ממתן-תורה, יש צורך ב"לחץ". מעלתם הגדולה והמיוחדת של בני ישראל, ונכונותם למסור נפשם על קידוש שמו יתברך במשך שנה שלימה, התבטאה בגלוי ובבהירות רק כשנמצאו בגלות. רק כשלחצו אותם - התבררה מעלתם המיוחדת.

כך היה אז בימי אחשוורוש והמן. המן גילה שכל היהודים הם "עם מרדכי", העם של זה אשר "לא יכרע ולא ישתחווה" וכך התגלה שהלחץ רק הביא ליצירת...יין, ו"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר".

ההוראה אותה עלינו ללמוד למעשה בכל עת ובכל דור היא, שחרף הלחץ שלוחצים עלינו, אין לנו להתפעל ולהיכנע. אין לנו לחוש רגשי נחיתות כלפי הגויים וכל-שכן לא כלפי התרבות הגויית. גם כאשר, חלילה, "נמכרנו אני ועמי" - עלינו להישאר "עם מרדכי", עם של "לא יכרע ולא ישתחווה". לא לוותר חלילה ולא להיסחף בהשפעה הגויית. בסופו של דבר יצא מהלחץ רק - יין!

יתר על כן: אסור לנו לחפש פשרות או היתרים כתוצאה מהתחשבות ב"תנאי הזמן". אין לנו להיכנע ב"מקצת" על-מנת להשיג דברים "עיקריים יותר". אף זאת עלינו ללמוד ממרדכי, אשר לא טרח לרוץ ולהשתדל אצל אחשוורוש, להזכיר לו את הצלתו מבגתן ותרש, או להפעיל מיד את הקשרים של

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

מדוע אין השכרות מסוכנת בפורים
ממקורות חז"ל הרבים, ובמיוחד מספריהם של חכמי הסוד והחכמה...
המשך בעמ' 2

אשר נשיא יחטא
גדולה היא מעלתו של אדם המתמנה על הציבור "פרנס טוב הקב"ה...
המשך בעמ' 3

שו"ת חורף
שו"ת ענייני 'פורס מפה ומקדש' - לקראת פורים דמוקפים שחל ביום ששי (חלק ב')...
המשך בעמ' 4

מנחה על המחבת
כחלק מהקרבנות שהוקרבו בכל יום במשכן ובמקדש, בולטת היא 'מנחת...
המשך בעמ' 6

שחישה על ידי הכהן
בפרשתנו (ויקרא א' ה') כתוב, ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני...
המשך בעמ' 7

סיפור לשבת
ליהודי הייתה אורה ושמחה...
סיפור אודות כוחה המופלא של אמונת חכמים ותוצאותיה הפלאיות...
המשך בעמ' 7

שביבים
- *עד דלא ידע*
- *שושן פורים כיום טוב*
- *ריקוד של שושן פורים*
- *פורים מסוגל לרפואה*
- *מחכה ומחכה שתחפשוני*
- *ה'פשעטיל' של הקאז'ניצער*
- *"השם שלח לנו כסף"*

המשך בעמ' 9

פגם האדם על ידי החטא
שואל רבנו אור החיים הקדוש, למה הוצרכה התורה לכתוב "כי תחטא"...
המשך בעמ' 11

עבד תמורת כיכר לחם
המוני יהודים מהעיר בגדד התאספו לחצר בית הכנסת. היה זה אחד...
המשך בעמ' 11

אסתר המלכה. מרדכי פנה אל הכתובת הישירה של תשובה, תפילה וצדקה, ובעיקר על אף המצב הקשה, אסף במסירות נפש ילדי ישראל וחינכם ללמוד תורה, להיות זקופי קומה ולשאת בגאון ובקוממיות את דגל התורה והמצווה, מבלי להתחשב בגויים ומזימותיהם, תוך בטחון בהקב"ה. מרדכי גם לא נכנס לפלפולים אם הוא חייב על פי ההלכה למסור את נפשו ואת נפש העם כולו, או שמא מוטב לו למצוא היתר ולכרוע להמן. הוא לא ערך שום חישובים, כי אם, בפשטות, לא כרע ולא השתחווה, וכך גם כמנהיג, הוא לימד את העם כולו.

בזמננו אנו נמצאים כבר ב"ה בסופו של הלחץ, כבר באו על עמנו כל כך הרבה גזירות והשמדות, רחמנא ליצלן. עתה עלינו רק להביא לידי גילוי את ה"יין", את הנקודה היהודית הפנימית הנמצאת בכל אחד מישראל, למגדול ועד קטן. נקודה זו לכשתופעל תביא לידי כך ששום יהודי לא יישאר בגלות הרוחנית וכתוצאה מזה תבוא גם החרות המלאה, מכל הבחינות, בגאולה האמיתית והשלימה.

מבצעי זיכוי אחים במצוות העיקריות, מהווים דרך בטוחה ומהירה להשגת יעד זה. התבוננות קלה תראה לנו כיצד קשורים מצוות אלו אף בפרשת נס הפורים והלכותיו: אהבת ישראל - משלוח מנות איש לרעהו. חינוך - איסוף ילדי ישראל ע"י מרדכי. תורה - קבלת התורה, "קיימו מה שקבלו". תפילין - "ויקר - אלו תפילין". מזוזה - כפי המסופר שאחשוורוש פחד תחילה מכך שה' שומר צאתם ובואם של בני ישראל. צדקה - מתנות לאביונים. כשרות - היפך "נהנו מסעודתו של אחשורוש". טהרת המשפחה - אנו מוצאים בטענות המן על ה"מוזר" בעניין זה, כך גם בעניין נרות שבת קודש (נש"ק), המסמלים את חביבות השבת.

על-ידי קיום מצוות אלו וזיכוי אחרים בהם, כידוע שמצווה גוררת מצווה, נזכה ל"מבצע" הגדול של הגאולה השלימה, ותבוא השמחה המליאה והאמיתית, ולילה כיום יאיר בביאת משיח צדקנו.

(נערך מתוך שיחת קודש של כ"ק הרבי מליובאוויטש)

מדוע אין השכרות מסוכנת בפורים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

ממקורות חז"ל הרבים, ובמיוחד מספריהם של חכמי הסוד והחכמה הפנימית, יודעים אנו כי הארת פורים היא גדולה עד מאוד, והיא מאירה בעולם ביום הזה קדושה גדולה, (עיין הערותיו של מו"ר הרצי"ה זצ"ל בסוף עולת ראי"ה ח"ב עמ' תפד מקורות מספרי הקבלה להארה הגדולה של ימי הפורים). ומפני מעלתו וקדושתו זו של חג הפורים, נראה שהאדם נשמר ביום הזה מלמעלה מכל קלקול בעת שהוא עסוק בשמחת פורים. ואם בכל ימות השנה צריך האדם להיזהר ולשמור את עצמו לא רק מדברי איסור בלבד אלא גם מדברי הרשות, כמו שכתב הרמב"ן בפירושו לתורה (ויקרא יט ב) "כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, אם כן ימצא בעל תאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה. לפיכך בא הכתוב אחרי שפירט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וציווה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות . . . ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט . . . ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות".

שונה הדבר ביום הפורים, המעלה וההארה הגדולה שביום הפורים היא הפוטרת את האדם שלא יהיה צריך להיות על משמרתו בדברי הרשות בעת שהוא עסוק בשמחת הפורים, רק שלא יעבור ח"ו שום דבר מדברי התורה והמצווה, שאין עבירה מצוה. מה שאין כן בדברי הרשות, אף שבכל ימות השנה ראוי להישמר מהם, שהם מקליפת 'נגה' הקרובה אל הרע, ביום הקדוש הזה שמעלתו גדולה מאוד, ביום הזה אנו משומרים מכישלונות של דברי הרשות. כי ביום זה שפחד היהודים נפל על עמי הארץ (אסתר ח יז) ורבים מהם אפילו התייהדו. עם הארץ אינו רשע אך גם אינו חסיד, "לא עם הארץ חסיד" (אבות פ"ב מ"ב), והרמב"ם בביאורו לאבות הסביר: "ועם הארץ הוא שאין לו מעלות שכליות אבל יהיו לו קצת מעלות המידות". לכן אפשר להקביל את 'עם הארץ' ל'דבר הרשות', שאינו לא מצוה ולא עבירה. וכמו אז כן בכל דור ודור נופל פחד היהודים על שרשם של עמי הארץ למעלה, ויהודי הוא מי שכופר בעבודה זרה (סוטה כא) ומודה באמונת א־ל אחד המיוחד ב"ה אשר אפס זולתו, ופחדם נופל עליהם. ועל אף שבכל ימות השנה הם מסיתים ומפתים את האדם להפריז בהנאות הרשות, הפרזה שסופה מביאה את האדם לידי חטא. מה שאין כן ביום הפורים שהאכילה ושתיית היין אפילו בהפרזה היא בו מצוה, ומצוה בעידנא דעסיק בה אגוני מגנא, על כן אין להם ביום הפורים כח להפוך את שמחת הפורים לפחיתות וקלקול.

סיבה נוספת מביא הראי"ה (שם) מדוע השכרות אינה מסוכנת בפורים, הוא מבסס זאת על פי דברי הגמרא במסכת שבת (פח א): "ויתייצבו בתחתית ההר - מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם: אם אתם מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם". ולכאורה הכפייה הזו מיותרת שהרי ישראל הקדימו נעשה לנשמע, מדוע היה צורך לכפות אם הם הסכימו מראש לקבלה? (עיין תוס' שם ד"ה כפה) על שאלה זו נאמרו תירוצים שונים: התוס' תירצו "שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצתה נשמתן". המהר"ל (תפארת ישראל פרק לו) דחה

את תירוץ התוס' ויישב את קושייתם בדרך אחרת: כפית ההר היתה שלא יאמרו ישראל כי קבלת התורה תלויה ברצונם בלבד, ואילו לא רצינו לא היינו מקבלים התורה, כי אין ראוי שתהיה קבלת התורה מקרית רק מפני בחירת ישראל, כי אז יוצא ששלמות העולם כולו תלוי בדבר אפשרי, שהרי אפשר גם שלא יקבלו. ואכן חשש זה אינו תאורטי, וכבר היה בימי יחזקאל שבאו מזקני יהודה ובקשו לפרוק עול ולהיות ככל העמים, ועל כך השיבם הנביא: "העולה על רוחכם היה לא תהיה חי אני נאם ה', אם לא ביד חזקה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם". ומסיים שם המהר"ל: "ולפיכך כפה עליהם ההר כגיגית במה שהחיבור הזה הכרחי ואינו דבר שאפשר שיהיה ואפשר שלא יהיה, שאחר שקבלת התורה היא שלמות כל העולם איך יהיה בדבר זה אפשרות כלל".

על כפית ההר כגיגית אמרה שם הגמרא: "מכאן מודעה רבא לאוריתא (שאם יזמינם לדין: למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם? יש להם תשובה: שקבלוה באונס - רש"י) ועל זה אמר רבא: אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש, דכתיב: 'קימו וקבלו היהודים' - קיימו מה שקבלו כבר". (אגב, 'קיימו' מקביל ל'נעשה', ו'קבלו' מקביל ל'נשמע' וגם כאן הקדימו נעשה לנשמע) והנה לפי תירוצי התוס' והמהר"ל היתה כפית ההר במתן תורה כוללת את כל מה שכבר קבלו ב'נעשה ונשמע', ועל כן הקבלה מרצון בימי האחשורוש גם היא היתה כוללת את כל קבלת התורה. אבל מדרש תנחומא (פרשת נח, ג) מתרץ את הסתירה הנ"ל שמדובר כאן בשני עניינים: הנעשה ונשמע שאמרו במעמד הר סיני הוא היה על תורה שבכתב שאותה קבלו מרצון, ואילו כפית ההר כגיגית היתה על תורה שבע"פ שהיתה קשה עליהם, ובימי אחשורוש כשחזרו וקבלו ברצון היתה הקבלה של תורה שבע"פ.

בדרך זו הולך גם הראי"ה אלא שהוא מיישב את הסתירה בחלוקה אחרת: 'נעשה ונשמע' אמרו הנפשות, כי הן הרי נהנות מהאור העליון של התורה, ואדרבא זהו רצונם וכבודם לקבל עליהם עול תורה ומצוות (עיין ברמב"ם הל' גירושין פ"ב ה"כ). וכפית ההר כגיגית היתה רק לגופים, ששקעו במצרים במ"ט שערי טומאה ואך עתה יצאו משם ולא נתקנו עדיין לגמרי מטומאתם, ולכן לא היו נכונים במעמד הר סיני לקבל התורה והיה צריך לכפות עליהם את ההר. ואפשר להביא ראיה שסמוך ליציאת מצרים היה קשה לגוף לקבל את מצוות התורה, כמו שאנו מוצאים בפירוש חז"ל (סנהדרין סג ב) על הכתוב: "בוכה למשפחותיו" - "על עסקי משפחות, יודעין היו ישראל בעבודה זרה שאין בה ממש ולא עבדו עבודה זרה אלא להתיר להם עריות בפרהסיא" וכמו שפירש רש"י: "שהיה יצרן תקפן על עריות, אמרו: נפרוק עול תורה מעלינו ואל יוכיחו אותנו על העריות, אבל על עכו"ם לא תקפן יצרן". ועל כן היה צריך לכפות גם על הגוף את קבלת התורה.

מצב זה השתנה בימי מרדכי ואסתר כאשר נגזר על כל היהודים להֵהרג ולהִשמד ביום אחד, מה שהביא על היהודים זעזוע וטלטלה כזו שכל הנביאים שקמו לישראל לא הצליחו לחולל בעם ישראל כמו שאמרו במסכת מגילה (יד א): "גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירום למוטב ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב". ואז שחה לעפר נפשם כשהמן הרע ביקש לשלוט בגופם להשמידם, וה' היה להם לישועה ופדה את גופם מהכוחות הרעים, אז לא נמצא בהם רצון אחר כי אם בלב אחד לאביהם שבשמים, כמו שאנו מוצאים בבקשתו של רבי אלכסדרי (ברכות יז א): "רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב? שאור שבעיסה (יצר הרע שבלבבנו - רש"י) ושעבוד מלכויות - יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך". ולכן לאחר נס פורים נשאר בהם רצון נקי מיצר הרע לעשות רצון אביהם שבשמים, ואז חזר הגוף וקבל את התורה מרצון. מהאמור מבואר שיש לישראל שני מועדים של קבלת התורה, האחד במעמד הר סיני שבו קבלו הנפשות את התורה, והשני ביום הפורים שבו גם הגוף קבל את התורה מרצון. [עיין בשאילתות דרב אחאי גאון (פרשת ויקהל, שאילתא סז) שכתב: "ועדיף יומא דפוריא כיום שניתנה בו תורה". ועיין שם ב"העמק שאלה" לנצי"ב (אות ו) הסבר לכך] יום הפורים שהוא יום קבלת התורה של הגוף, הוא שמעניק לגוף הישראלי סגולה מיוחדת עד שאפילו שכרות היין אינו יכול להשפילו ולקלקלו ביום הזה.

אשר נשיא יחטא

/ הרב יעקב הלוי פילבר

גדולה היא מעלתו של אדם המתמנה על הציבור "פרנס טוב הקב"ה מכריז עליו בעצמו" - עם זאת אל ידחק אדם עצמו ליטול לו עטרה שאינה הולמת אותו. על הכתוב: "לא תשא את שם ה' לשווא" דרשו: "שלט תקבל עליך שררה ואין אתה ראוי לשררה" וכן אמרו: ,כי רבים חללים הפילה - זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה" והרמב"ם הוסיף: " הרי זה רשע שוטה וגס רוח. . . אלו התלמידים הקטנים שלא הרבו תורה בראוי והם מבקשים להתגדל בפני כמי הארץ ובין אנשי עירם, וקופצין ויושבין בראש לדין ולורות בישראל, הם המרבים המחלוקת והם המחריבים את העולם והמכבין נרה של של תורה והמחבלים כרם ה' צבאות". מכאן שכל אדם גם אם מילא עצמו בתורה, העומד על סף החלטה לקבל על עצמו תפקיד ציבורי, צריך לבדוק עצמו לא רק אם הוא מסוגל לכוון את הוראותיו לאמיתה של תורה אלא גם אם באישיותו יכול הוא לשמש דוגמא אישית. המגיד מדובנא המשיל הדבר במשל: "אם אדם פרטי ההולך בדרך תועה וסוטה הוא לא קלקל אלא לעצמו. אך אם מורה דרך המוביל קבוצת אנשים יעקם דרכו וילך לא בדרך הנכונה נמצא שהוא קלקל לעצמו וקלקל לאחרים. וכך דרשו חז"ל: "מי גרם לכל הדור לחטוא? הנשיא שחטא תחילה". עוד דרשו [שבת נד ב] "מהו שנאמר: 'ה' במשפט יבוא עם זקני עמו ושריו' - אם שרים חטאו זקנים מה חטאו? אלא אמור, על זקנים שלא מחו

בשרים". אין נושאי תפקיד בישראל נמצאים מעל החוק, הרשות המבצעת אינה מחוסנת מפני ביקורת ועל כן במקביל לה חייבת להיות מערכת מבקרת ומוכיחה, והם הזקנים החייבים להוכיח את השרים. - זכות גדולה היא למי שנוטל על עצמו עול הציבור אך גם אחריות גדולה. על אף הכבוד הראוי לנשיא עלינו לדעת שכולם שווים בפני החוק ואין לאחד מהם חסינות משפטית על חטאיו, ויתרה מזו כאשר המנהיג הוא עבריין הריהו כורת את הענף שהוא יושב עליו, והופך להיות כאחד האדם, כמו שפסק **הרמב"ם**: "חכם זקן בחכמה וכן נשיא או אב בית דין שסרח, אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם אלא אם כן עשה כירבעם בן נבט וחבריו - אבל כשחטא שאר חטאות, מלקין אותו בצנעה ואומרים לו: הכבד ושב בביתך" [שם פ"ז ה"א]. ואין במעמדו הקודם סיבה להתעלם מהפשע שעשה בבחינת על כל פשעים תכסה אהבה.

השלישי ברשימת החוטאים בפרשתנו הוא: "אשר **נשיא** יחטא" ופירשו בגמרא [הוריות י א]: "איזהו נשיא? זה מלך, שנאמר: 'מכל מצות ה' אלקיו' - שאין על גביו אלא ה' אלקיו". וכתב על כך הרמב"ן: "לומר כי אע"פ שהוא המלך, האדון שאין עליו מורא בשר ודם, יש לו לירא מה' אלוקיו כי הוא אדוני האדונים - כלומר שישים אל לבו כי יש עליו עליון שהוא אלוקיו אשר בידו נפשו וממלכתו". מרשימת החוטאים בפרשתנו אנו למדים **שכולם שווים בפני החוק**, ואפילו בחירי האומה וחכמיה אינם חסינים וצריכים ליתן דין וחשבון על מעשיהם, וגם הם ככל העם זקוקים לסליחה וכפרה.

שו"ת חורף
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שו"ת ענייני 'פורס מפה ומקדש' - לקראת פורים דמוקפים שחל ביום ששי (חלק ב')

ש. מתי יתפלל תפילת מנחה?

ת. תפילת מנחה יש להתפלל קודם תחילת הסעודה (למשל במניין 'מנחה גדולה') שהרי אין להתחיל בסעודה כאשר כבר הגיע זמן תפילת המנחה, וגם כדי שלא יצטרך להפסיק באמצע סעודתו יותר מדי זמן.

ש. מתי יפסיק את סעודתו כדי לקבל שבת ולעשות קידוש?

ת. בזמן הדלקת הנרות יפסיקו את סעודתם[א], ידליקו נרות שבת, ואז יקבלו את השבת ולכל פחות כמה דקות קודם השקיעה וזאת כדי לקיים מצוות 'תוספת שבת'.

מנהג יפה יהיה לעשות סדר 'קבלת שבת' בצוותא עם כל יושבי הסעודה או לכל הפחות באמירת 'הריני מקבל עלי מצוות תוספת שבת', ואז יעשו קידוש לפי הפרטים שיבוארו לקמן, וניתן לעשות קידוש עוד קודם השקיעה.

בכך (שמקבל את השבת קודם הקידוש) מרוויח גם את הדעה הנוקטת שאין לקבל את השבת בקידוש עצמו[ב] (אך אם מקדש לאחר השקיעה לא צריך לזאת) וראה בשאלה הבאה לעניין תפילת ערבית.

ש. מתי יתפלל ערבית?

ת. שתי אפשרויות בדבר.

ניתן להתפלל ערבית לאחר סיום הסעודה[ג], ויקבעו מניין לתפילת ערבית כגון בשעה תשע בערב או בכל שעה אחרת הנוחה להם.

לחילופין ניתן להתפלל ערבית קודם הקידוש (ואז אז ימתינו לצאת הכוכבים, ואת הזמן בין הדלקת הנרות לצאת הכוכבים ימלאו במזמורי קבלת שבת כטוב ליבם) ויקפידו שלא יעבור זמן 'שיעור עיכול' עד שישובו לסעודתם.

ויכולים הגברים - לצורך תפילת ערבית - לעזוב את מקום הסעודה באמצע הסעודה בשביל ללכת לבית הכנסת מאחר ומשאירים את הנשים סביב השולחן - ראה בהערה[ד].

באפשרות זו מרוויח את מה שכותבים בשם האריז"ל[ה] שעל אף שעל פי ההלכה מותר לעשות קידוש קודם תפילת ערבית, מכל מקום על פי תורת הקבלה הרי זה מהפך את סדר עליית העולמות והמשכת המוחין, ועיין עוד בהערה[ו].

ש. האם בקידוש יש לברך ברכת 'בורא פרי הגפן'?

ת. אם לא שתה יין במהלך הסעודה קודם הקידוש בוודאי מברך ברכת בורא פרי הגפן, אך אם כבר שתה יין (וכפי שמצוי בסעודת פורים) נחלקו בכך הראשונים האם לברך ברכת היין בקידוש או לא, ונראה שיש שלוש אפשרויות לבאר מחלוקת זו:

א) נחלקו בדיני 'הפסק'[ז]: יש אומרים שמאחר וכבר נמצא באמצע שתיית יין, וכבר בירך בורא פרי הגפן בתחילת הסעודה אין צריך לברך שוב ברכה זו בזמן הקידוש, ויש חולקים ונוקטים שמאחר ובכניסת השבת נאסר עליו לאכול ולשתות, הרי שזה מהווה 'הפסק' וצריך לברך שוב.

ב) נחלקו בגדר 'ברכת בורא פרי הגפן' בקידוש: יש אומרים שגדר ברכה זו היא רק כ'ברכת הנהנין' ומאחר וכבר נמצא באמצע שתיית יין אין צריך לחזור ולברך שוב, אך החולקים יסברו שברכה זו היא גם בגדר 'ברכת המצוות' של הקידוש עצמו, ולכן על אף שמדין 'ברכת הנהנין' אין צריך לברכה זו, מכל מקום

מאחר ורק כעת עושה קידוש יש לו לברך מדין 'ברכת המצוות' של הקידוש.

ג) נחלקו בדין אמירת 'קידוש על היין': האם כאשר חכמים תיקנו לקדש על כוס יין, הכוונה היא רק לברך את ברכת הקידוש על כוס יין המונח בידו, אלא שמאחר ויש דין לטעום מכוס של ברכה, ממילא צריך גם לברך 'בורא פרי הגפן'[ט], וממילא בנידון דידן לא צריך לברך, או שנאמר שהתקנה לקדש על כוס יין הכוונה היא בעיקר לברך את ברכת הקידוש בסמוך לברכת בורא פרי הגפן שהיא השירה הנאמרת על היין[י].

(ולמעשה ייתכן לומר שאפשרויות ב' וג' היינו הך הן ודו"ק).

על כל פנים נפסק להלכה שאינו מברך ברכת בורא פרי הגפן ואומר את כל נוסח הקידוש מלבד ברכת היין.

ואם יש מי מבאי הסעודה שלא שתה יין, יתנו לו לעשות את הקידוש, ובכך ייצאו מידי מחלוקת זו.

ש. מה הכוונה 'פורס מפה'?

ת. הכוונה היא שקודם הקידוש פורס מפה על שתי חלות, והטעם הוא כדי לעשות היכר שמעתה והלאה הרי זו סעודה חדשה לכבוד שבת קודש[יא].

ויש שלמדו שיש לפרוס מפה על כל השולחן ולא רק על שתי החלות[יב].

ש. האם מברכים 'המוציא' לאחר הקידוש? והיאך מקיימים מצוות 'לחם משנה'?

ת. גם בזה נחלקו הראשונים שמחד נמצא באמצע סעודת פת[יג], ומדוע יברך שוב על הפת באמצע הסעודה? אך מאידך יש לומר שמאחר וקודם הקידוש היה אסור באכילה שמא יש כאן 'הפסק' וחייב לברך שוב.

למעשה גם בזה נפסק שאינו מברך המוציא מחמת 'ספק ברכות להקל'[יד] (וכן לא צריך ליטול ידיו שוב) אך עדיין צריך לקיים מצוות 'לחם משנה' על ידי שיבצע על שתי ככרות ועיין בהערה[טו].

ואם יוכלו לשמוע ברכת המוציא ממי שלא אכל פת, או ממי שמתחיל את סעודתו זה עתה (וסעודת פורים קיים מוקדם יותר) עדיף טפי כדי לצאת מידי מחלוקת זו ועיין בהערה[טז].

ש. האם צריך לאכול פת לאחר הקידוש?

ת. כן. גם בשביל דין 'קידוש במקום סעודה'[יז], גם בשביל דין של 'לחם משנה'[יח], וגם לעניין קיום מצוות סעודת שבת, ולכתחילה יאכל יותר מ'כביצה', ובדיעבד די בכזית[יט].

כמו כן יאכל עוד מאכלים חשובים עבור כבוד השבת בסעודת שבת.

ש. האם צריך להקפיד לאכול פת לאחר צאת הכוכבים?

ת. לכתחילה יקפיד לאכול כזית פת לאחר צאת הכוכבים, מאחר ויש הנוקטים שלא יוצאים ידי חובת 'סעודת שבת' כאשר אוכלים מבעוד יום[כ].

ש. מה יזכיר בברכת המזון? 'על הניסים' או 'רצה והחליצנו' או שניהם?

ת. באופן שאכל כזית פת קודם הקידוש וגם אכל כזית פת לאחר צאת הכוכבים הרי שהתחייב גם באמירת 'על הניסים' וגם באמירת 'רצה והחליצנו' ויש לעיין האם בהזכרת שניהם יש חשש של 'תרתי דסתרי', ואם כן מה יזכיר ועל מה יוותר.

המשנה ברורה[כא] אכן למד שיש בכך 'תרתי דסתרי' ופסק שיזכיר רק 'רצה והחליצנו', מאחר והזכרת רצה והחליצנו חשובה יותר שאם לא אמרה בליל שבת צריך לחזור ולברך לכולי עלמא, מה שאין כן בהזכרת על הניסים.

ויש לציין לשיטת הט"ז[כב] באשר לראש חודש שחל במוצ"ש שיכול להזכיר גם 'רצה והחליצנו' וגם 'יעלה ויבוא' ואין בזה משום 'תרתי דסתרי' כי קודם אומרים 'רצה' על השבת שהייתה, ולאחר מכן אומרים 'יעלה ויבוא' על ראש חודש שזה עתה בא, ואם כן הוא הדין כאן בתחילה אומר 'על הניסים' על יום הפורים שהיה, ואחר כך אומר 'רצה' על השבת של עכשיו.

ובאופן שהתפלל ערבית באמצע הסעודה יש לדון אם שיטת הט"ז שייכת[כג] (ולמעשה יש לומר שגם עצם הקידוש נחשב כתפילת ערבית לעניין זה ויל"ע[כד]).

על כל פנים אחר שהמשנה ברורה פסק לומר רק 'רצה' כך יש לנהוג, והרוצה יכול להוסיף ב'הרחמן':

'הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי ואסתר וכו'...'.

אך יש לעיין מה יהיה הדין באופן שלא אכל כזית פת לאחר צאת הכוכבים.

א - עיין במגן אברהם (סימן רע"א ס"ק ו') מדוע חייבים להפסיק בשביל לקדש ולא אומרים 'התחילו בהיתר', ועיין עוד בהגהות רעק"א שם, ובשו"ת שביבי אש חלק ב' סימן י"ד.

ב - ראה מה שכתבתי בזה בשו"ת בחלק א' סימן י"ח הערה ט"ו (אך עיין לקמן הערה ל' שייתכן שבכך שמקבל את השבת קודם הקידוש מפסיד שבכך נכנס למחלוקת באשר לברכת 'המוציא').

ג - ראה משנה ברורה סימן רע"א ס"ק י"א.

ד - לדעת הרמ"א בסימן קע"ח סעיף ב' מותר לצורך מצווה עוברת לעקור ממקומו גם באופן שלא משאיר מקצת חברים בשולחן, אך לדעת השולחן ערוך שם צריך להשאיר מקצת חברים.

ה - כף החיים סימן רע"א אות כ"ב.

ו - בספר 'ערב פסח שחל בשבת' כתב לפקפק על דברי הכף החיים, משום שיש לומר שהאר"י ז"ל התכוון לבאר את העניינים על פי המהלך הרגיל, אבל אם על פי ההלכה יש אפשרות אחרת, אם כן גם סדר העולמות מתהפך ומסתדר לפי ההלכה.

ז - עיין בטור תחילת סימן רע"א ובבית יוסף שם.

ח - עיין בבית יוסף שם.

ט - כן משמע ברש"י

י - עיין ברש"י למסכת עירובין דף מ' ע"ב ד"ה 'ליתביה לינוקא' ועיין ברש"ש שם, ובשו"ע הרב או"ח סימן ק"צ סעיף ד', ואין כאן מקום להאריך בזה.

יא - ואין לומר שהטעם הוא שתמיד מכסים את הפת בשעת הקידוש כדי שלא תראה הפת בושתה, שמברכים על היין קודם הפת, שהרי יתבאר לקמן שלא מברכים 'ברכת המוציא' על הפת, אך מהטעם שמכסים את הפת משום 'זכר למן' יש אכן עוד טעם מדוע לפרוס מפה על הפת - עיין סימן רע"א סעיף ט' ובמשנה ברורה שם.

יב - עיין בספר פסקי תשובות סימן רע"א הערה 741.

יג - ראה פסקי תשובות סימן תרצ"ה אות ב' אם ניתן לצאת ידי חובת סעודת פורים ללא פת.

יד - משנה ברורה סימן רע"א ס"ק י"ח.

טו - ומה שלכאורה קשה היאך שייך לקיים מצוות 'לחם משנה' ללא 'ברכת המוציא' והיאך שאר המסובים יוצאים ידי חובת מצווה זו בבציעת בעל הבית - עיין בספר 'מנחת אשר' על במדבר סימן כ"ב אות ג'.

טז - ויש לעיין באופן שלא קיבל את השבת קודם הקידוש ועושה את הקידוש קודם השקיעה, ולא אמרו 'בואו ונקדש' (עיין סימן רע"א סעיף ה') האם בכה"ג לכו"ע לא צריך לברך המוציא.

יז - משנה ברורה סימן רע"א ס"ק ל"ה.

יח - עיין ב'מנחת אשר' שם שייתכן שגדר מצוות 'לחם משנה' היא באכילה מפרוסת הבציעה על ב' ככרות.

יט - לעניין קידוש במקום סעודה די בכזית, אבל לעניין קיום מצוות סעודת שבת יש לכתחילה לאכול כביצה ובדיעבד סגי בכזית כמבואר בסימן רצ"א סעיף א' ובמשנה ברורה שם ס"ק ב', וכן בשער הציון סימן רע"א ס"ק מ"ג.

כ - ראה משנה ברורה סימן רס"ז ס"ק ה'.

כא - סימן תרצ"ה ס"ק ט"ו.

כב - על שו"ע או"ח סימן קפ"ח ס"ק ז'.

כג - עיין משנה ברורה סימן תרצ"ה ס"ק ט"ז וסימן קפ"ח ס"ק ל"ב ול"ד.

כד - ואולי זו הסיבה שהמשנה ברורה לא הזכיר בעניין זה את שיטת הט"ז על אף שהזכיר שיטה זו בסימן קפ"ח באשר לסעודה שלישית שנמשכה לתוך מוצאי שבת שהוא ראש חודש.

מנחה על המחבת

/ הרב איתמר הרשקו

כחלק מהקרבנות שהוקרבו בכל יום במשכן ובמקדש, בולטת היא 'מנחת המחבת' של הכהן הגדול. הבאה בשני חצאים - מחציתה בבוקר ומחיצתה בערב. אך למרות שזהו קורבנו של הכהן הגדול, וכן של כל כהן המתחנך לראשונה בעבודה[1]. יכול גם האדם הפשוט מישראל[2], להתנדב מנחה שכזו.

ובדבר זה שונה המנחה, מכל שאר עבודות המקדש. שהאדם עצמו הוא המכין את מנחתו, ורק מהקמיצה ואילך - באים הכהנים ועובדים בה. ואילו קורבן הבהמה, נקנה בדרך כלל מהסוחר שגידלו. והאדם רק נדרש לסמוך על קורבנו ולהתוודות, טרם שחיטת הקורבן והקטרתו על המזבח.

ואילו במנחת הקורבן, האדם עצמו מגלגל את העיסה ומביאה למקדש. ואף כל אדם מישראל - בכל ימות השנה, נאמן על כך[3].

בדבר הזה נחשבים כל ישראל - כ'ממלכת כהנים וגוי קדוש', ממש ככהנים העובדים בבית המקדש. ולכן גם קורבנם של העניים, הרגילים במנחות - נלקח כולו לה'[4]. כמנחת הכהן המוקטרת כולה לה'[5].

אך המעלה היתרה מכל, שהייתה במנחת המחבת - הוא זמן הכנתה שבכל יום. שכן מיד לאחר שבלשו הכהנים את העזרה, כהכנה לעבודת היום במקדש. העמידו שם את עושי החביתין, כדי לחמם את התנור של המנחות[6]. ורק לאחר מכן תרמו את הדשן, והגרילו את הפייסות שבכל יום.

כך שמעשה הכנת מנחת המחבת, הינה הפעולה הראשונה הנעשית בראשית כל יום - בעבודת המקדש. וכל מה שנעשה אח"כ במקדש, מכוחה של אותה ההכנה הוא בא. שמנחה זו מקשרת בין הכהן, שהוא הגדול בישראל. ובין פשוטי העם העניים, המביאים את נפשותם ממש - בהקרבת מנחתם. וכשם שיש את הבולשים ממזרח - המגיעים מיד ללשכת החביתין, ויש את הבולשים ממערב - הסובבים כמעט את כל העזרה[7]. כך הכהן הגדול נמצא במעמדו - מכוחם של אחיו הכהנים. ויש את העני הנדרש להביא את נפשו, כדי לזכות להקריב קורבן לה'.

ועל כך כבר נאמר, אחד המרבה ואחד הממעיט - ובלבד שיכוון את לבו לה'.

שעל ידי עבודת ההכנה של הכהן, ועבודת ההכנה של העני - הם זוכים להיות מרוצים בפני ה'.

כנגד זה ייסד הפייט בזמירות לשבת - 'השומר שבת הבן עם הבת, לק-ל ירצו **כמנה על מחבת**'. שכל מי שטורח בערב שבת - אוכל בשבת. ולכן כשם שעבודת המקדש בכל יום, החלה בהדלקת התנור למנחת המחבת. וממנה ואילך - באה כל עבודת היום ונרצית לה'. כך כל איש ואשה המכינים עצמם לשבת, זוכים הם שכבר רצה האלוקים את מעשיהם.

כך נזכה גם אנו - שיהיו כל הכנותינו שבכל הדורות, כרצויים לפני ה'. ויחשב לנו הדבר כמסירת נפשנו ממש - בהשלמת גאולתנו ופדות נפשנו, מכל צר.

1 - **זה קרבן אהרן ובניו** (מנחות עח, א) אף בהדיוטות מקריבין עשירית האיפה ביום שהן מתחנכין לעבודה אבל כהן גדול בכל יום שנאמר מנחה תמיד וגו' והכהן המשיח תחתיו מבניו חקת עולם וגו' - רש"י ויקרא ו, יג

2 - **ונפש כי תקריב** לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה מי דרכו להתנדב מנחה עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו - שם ב, א

3 - ובארץ יהודה היו נאמנין בני אדם בכל השנה על יין ושמן של קדש שהוא טהור, כשהיה אומר אדם "זה היין טהור והוא לנסכים, וזה השמן טהור והוא למנחות". כי לגודל מעלת הקדש מי הוא זה שמלאו לבו לעבור על הדבר - פירוש המשניות לרמב"ם חגיגה ג, ד

4 - אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא. אמר ליה דתנן, עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה. הסלים והבכורים נותנים לכהנים - בבא קמא, צב.
הסלין והבכורין נותנין לכהן והעשירים לא היו נותנין קלתותיהן לכהן - רש"י, שם

5 - **כליל תקטר** אין נקמצת להיות שיריה נאכלין אלא כולה כליל וכן כל מנחת כהן של נדבה כליל תהיה - רש"י ויקרא ו, טו

6 - נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס מבית המוקד לעזרה ונכנסו הכהנים אחריו ושתי אבוקות של אור בידם נחלקו לשתי כיתות, אלו מהלכין באכסדרה דרך מזרח ואלו מהלכין באכסדרה דרך מערב היו בודקין והולכים עד שמגיעים למקום עושה חביתים. הגיעו אלו ואלו אמרו שלום הכל שלום העמידו עושה חביתים לעשות חביתים - תמיד כח.

7 - **אלו הולכים** תחת אכסדראות של העזרה בצד מזרח ואלו דרך מערב עד שהגיעו למזרח אצל חביריהם למקום עושה חביתים דלשכת עושה חביתים הוה בעזרה כדאמר במנחות (דף צו.) דלישתן ועריכתן צריך לעשות בפנים ובמזרח היתה כדתנן במסכת מדות (דף לד.) - המפרש, שם

שחיטה על ידי הכהן

/ הרה"ג רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בפרשתנו (ויקרא א' ה') כתוב, ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם.

פירש רש"י: "ושחט והקריבו הכהנים - מקבלת הדם ואילך מצות כהונה. לימד על השחיטה שכשרה בזר".

בזוהר הקדוש (פרשת נשא) מובא, כי השחיטה לא הוכשרה אלא בזר, אבל לכהן אסור היה לשחוט, וכלשונו: "ושחט את בן הבקר - ושחט אחרא, ולא כהנא, דכהנא אסיר ליה בדינא".

והקשו בספר מרפסין איגרי בפרשתנו, וז"ל: כיצד, אם כן, הכהן הגדול היה שוחט את פרו ביום הכיפורים, כפי שנאמר (ויקרא ט"ז, י"א): "ושחט את בן הבקר אשר לו", וכיצד התמיד היה נשחט ביום הכיפורים על ידי הכהן הגדול, כמבואר במשנה (יומא ל"א ע"ב), והלא השחיטה אסורה לכהן, ? עכ"ל.

א ותירצו שם הרב משה ברים שליט"א, והרב א. יונגרמן שליט"א, על פי החשק שלמה מנחות שם, וז"ל: כוונת הזוהר היא שמכיוון שהשחיטה כשרה בזר, מוטלת המצוה לשחוט על בעל הקרבן, שהרי "מצוה בו יותר מבשלוחו". ובפרט לפי שיטתו של מחבר הזוהר - רבי שמעון - הסובר ששחיטה הוקשה לסמיכה: "מה סמיכה בזרים, אף שחיטה בזרים" (מנחות י"ט ע"א), הרי שעל בעל הקרבן לשחוט כשם שהוא סומך.

משום כך, כאשר הכהן הוא בעל הקרבן, עליו החובה לשחוט, ולכן שוחט הכהן הגדול את פרו ביום הכיפורים, שהרי הוא בעל הקרבן.

וכן בשחיטת התמיד שהינו קרבן ציבור, אין עדיפות לזר על פני הכהן. עכ"ל.

ב עוד תירץ שם הרב משה ברים שליט"א, וז"ל: ניתן לפרש שטעמו של הזוהר שלכהן אסור לשחוט, הוא משום שבגדי הכהונה שלובש הכהן הינם בגדי כלאיים שהותרו בשעת עבודה, ואולם בשחיטה שכשרה בזר, נחשב הלובשם כלובש בגד כלאיים שלא בשעת עבודה, ומשום כך שוחט זר.

לפי טעם זה גם כהן יכול לשחוט ללא בגדי כהונה (חשק שלמה מנחות י"ט ע"א).

אולם, ביום הכיפורים לא היו בבגדי הכהן הגדול כלאיים. ואף לדעת הסוברים (יומא י"ב ע"א) שאבנטו של כהן גדול כל השנה הוא כאבנטו של כהן הדיוט, ובכל השנה היה כלאיים בבגדיו, ביום הכיפורים הכל מודים שלא היה כלאיים בבגדיו. עכ"ל.

ג עוד תירצו שם הרב יחזקאל שינפלד שליט"א, והרב משה אביאלי שליט"א, וז"ל: יתכן שהאיסור על הכהן לשחוט נאמר רק לכהן הדיוט, אך הכהן הגדול רשאי לשחוט, שהרי יכול הוא לעבוד כל עבודה, ובכל זמן.

ניתן להוסיף ולומר, שהטעם שמביא הזוהר לאיסור על הכהן לשחוט הוא משום שבכך פוגם הכהן את מידתו שהיא חסד. יתכן שטעם זה אינו שייך בכהן גדול. עכ"ל.

ד לענ"ד י"ל בס"ד שהנה במסכת יומא (מ"ב ע"א) מובאת דיעה, שגם שחיטת פרו של כהן גדול, כשרה בזר.

יתכן שרשב"י - מחבר הזוהר - סובר כשיטה זו, ולדעתו ראוי שזר ישחט, ולא הכהן הגדול.

ובנוגע לשחיטת התמיד - יש הסוברים ששחיטת התמיד אינה חייבת להיעשות על ידי הכהן הגדול אף ביום הכיפורים, משום שהכלל האומר "שכל עבודות היום אינן נעשות אלא בו", מתייחס אך ורק למצוות המיוחדות ליום זה. כל שכן שלשיטה הסוברת שאפילו את פרו של כהן גדול רשאי הזר לשחוט, בודאי שיהיה רשאי לשחוט את התמיד.

לפי האמור ניתן לתרץ שר' שמעון בר יוחאי סובר כדיעה זו, ואכן ראוי שזר ישחוט.

ה עוד י"ל בס"ד שדברי הזוהר נאמרו ביחס לקרבנות שרשאי זר לשחוט, שבהם שוחט זר.

אולם בעבודת יום הכיפורים - אין זר יכול לשחוט, אלא הכהן הגדול, שהרי כל עבודות היום אינן כשרות אלא בו בלבד.

סיפור לשבת

ליהודי הייתה אורה ושמחה...

סיפור אודות כוחה המופלא של אמונת חכמים ותוצאותיה הפלאיות מובא בספר "אמרו צדיק" מפי האדמו"ר מסדיגורא זצ"ל, ששמע אותו מפי בעל המעשה: ר' מרדכי היה יהודי שעלה מפולין והשתקע בארץ הקודש מספר שנים לפני מלחמת העולם השנייה. באותם ימים לא היה קיים בארץ

המשך בעמוד הבא...

משרד קליטה או משרד שיכון, וכל עולה חדש היה צריך להסתדר בכוחות עצמו ולמצוא לעצמו קורת גג ועבודה. בחושו המסחרי המפותח, הבין ר' מרדכי כי בתקופה זו בניית בניינים אמורה להיות השקעה טובה ביותר, ועתידה להניב רווחים נאים. עד מהרה הפך לקבלן בניינים בתל אביב ובפתח תקוה, כשהוא נכנס לענף עם כל מרצו. הוא בנה בניינים רבים, מתוך השערה שבשנים הקרובות יגיעו ארצה המוני פליטים, אשר הקרקע החלה בוערת תחת רגליהם באירופה, ובפרט בגרמניה, עם עלותה של המפלגה הנאצית לשלטון. את כל רווחיו השקיע בהרחבת עסקיו, בבניינים חדשים וברכישת קרקעות לצורך בנייה נוספת. הצלחותיו פתחו לפניו את דלתות הבנקים שבתל אביב, והוא הפך להיות אורח רצוי ולווה מועדף. ההצלחה האירה לו פנים, עד שהגיעו השנים תרצ"ו עד תרצ"ט, ופרעות קשות מצד הערבים הבהילו את הציבור ועצרו את קצב העלייה לארץ. חישוביו הכלכליים של ר' מרדכי החלו להתערער; מכירת הבניינים והשכרת הדירות לא התקדמה בקצב הקודם, וחסר לו הון נזיל. כתוצאה מכך הוא התקשה בתשלומי החובות לבנקים, והחל לצבור חוב גדול, שהלך ותפח מחודש לחודש. הוא נאלץ לפטר חלק מפועליו וניסה להיפטר מן הקרקעות שקנה, אך המחירים שצנחו הבהירו לו, כי אין לו כל סיכוי להחזיר את כסף ההשקעה. תוך זמן קצר החלו להגיע אליו מכתבי תביעה מן הבנקים, ובהם דרישה לסילוק החוב באופן מידי, עם תוספת איום של הכפלת סכום החובות. בהמשך נכנסה גם המחלקה המשפטית של הבנקים לתמונה, והיא הודיעה על הגשת תביעה משפטית נגדו.

בתביעה זו דרשו ממנו פירעון מידי של כל החוב, ואם אין לו כסף מזומן_ על ידי הבניינים שבבעלותו. בנוסף, דרשו את הכפלת סכום החוב בכל חודש של עיכוב בתשלום... בהלתו של ר' מרדכי הייתה מוחשית, והוא מצא את עצמו היסטרי, על סף ייאוש ודיכאון. חסיד נאמן פונה במקרים כאלו אל רבו, אולם ר' מרדכי נמנה על חסידי גור, והסתופף בצל קדשו של ה"אמרי אמת", אך איך יוכל להגיע אליו כעת, כשהמשפט עומד להתחיל בעוד זמן קצר, ואפילו מכתב ייתכן שלא יגיע ליעדו בשל המתיחות השוררת בדרכים? בצר לו הסתגר בביתו מבלי לשתף איש בצרתו. הוא הפסיק את כל תרומותיו הקבועות, כך שהצבור ידע כי משהו בנכסיו אינו מתנהל כשורה, אלא שהכול סמכו על פקחותו ולא דאגו לו יתר על המידה. כולם מלבד ברל החלבן, אשר בפקחותו הבין כי מצבו של ר' מרדכי מסובך. בעדינות מרובה הוא ניסה להתעניין לשאול ולעודד. ר' מרדכי פתח את סגור לבו. כשסיפר לו על הקושי הגדול במרחק מרבו, החל לדבר ברל אל ליבו להיכנס אל הרבי רבי ישראל מהוסיאטין זצ"ל, נכדו של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל, שהגיע לאחרונה מוינה וקבע את מקומו בתל אביב. בתחילה התקשה ר' מרדכי להתרגל לרעיון, אולם לבסוף החליט לקבל את ההצעה. הוא רשם 'קוויטל' ונכנס אל הקודש. הרבי שאל שאלות אחדות, התעניין בטיבו של עורך הדין ובתאריך המשפט. לאחר ששמע כי העו"ד הינו משפטן מעולה החושש מאד מפני התביעה לכפל החוב, ולדעתו ההסכמה על ההלוואה כללה גם הסכמה על סעיף זה, השתררה בחדר שתיקה ארוכה, שבסיומה אמר הרבי: "לך לעורך הדין ובקש ממנו שיבקש שנוי בתאריך המשפט, וידחה אותו לזמן מאוחר יותר, משום שבעוד זמן קצר תופיע חוברת חוקים חדשה, ובה תיכלל תקנה שנחקקה זה עתה, האוסרת על הבנקים להגיש תביעה משפטית להכפלת החוב בגין איחור בתשלומים. "אץ ר' מרדכי אל עורך דינו, ומסר לו את הוראת הרבי. הפרקליט השיב מיד: "ככל הידוע לי, לא עומדת להופיע בקרוב חוברת כזו. בדרך כלל רק פעמיים בשנה מופיעה חוברת חוקים חדשה, והאחרונה הופיעה לפני זמן קצר". בכל זאת, ביקש ממנו ר' מרדכי לקחת את הדברים ברצינות ולפעול כפי שהורה לו הרבי. ימים ספורים לפני המשפט הגיעה הודעה מעורך הדין, שהחוברת, אכן, הופיעה, ונכלל בה הסעיף המדובר, ש"עליו דיבר רבך", "אולם"-הוסיף עורך הדין - "לך אמור לרבי שלך, שהתקנה מתייחסת רק להלוואות שיינתנו מכאן ואילך, ולא רטרואקטיבית להלוואות שניתנו בעבר. 'מרדכי סיפר לרבי על הופעת החוברת ועל דברי עורך הדין. הרבי האזין לו ואמר: "אמור לעורך הדין שידחה את המשפט לאחד מימי ששי הקרובים. אל תדאג, גם אני אהיה שם!" לרגע סבר ר' מרדכי שאזניו מתעתעות בו. מה אמר הרבי? הוא הרהיב עז ושאל מה אמר לו הרבי כעת, והרבי השיב: "נו, כבר אמרתי, גם אני אהיה שם!" ועל אף שלא הבין מאומה_ יצא מלפני הצדיק ורץ אל עורך הדין כדי למסור לו את ההוראה החדשה. הפרקליט חייך בנימוס והגיב בסדרת שאלות: "למה אנו זקוקים להתערבות שלו? האם הוא משפטן? ולמה דווקא יום ששי? האם תרצה להיכנס לשבת באווירת נכאים?! לדעתי עדיף להשאיר את התאריך כמות שהוא". לאחר שהסביר לו ר' מרדכי כי בכוונתו לציית לכל הוראות הרבי, נכנע. ר' מרדכי הודיע לרבי על התאריך החדש, וכאחד שלא אמון על חסידות הוסיאטין, ניסה לשאול שוב: "האם באמת מתכוון הרבי להגיע למשפט?", והרבי השיב לו: ''נו, הלא כבר אמרתי"...ביום המשפט ניצב ר' מרדכי בבית המשפט לצד עורך דינו. הוא הכין את עצמו לתוצאות מאכזבות, כפי שצפה עורך הדין, ובכל זאת המתין בקוצר רוח לבואו של הרבי, אלא שהדקות חלפו והרבי לא בא... בשעה המיועדת נכנס לאולם בית הדין השופט האנגלי, ולמראהו נחרד עורך הדין פי כמה. הוא רכן לכיוונו של ר' מרדכי ולחש לו כי מדובר בשופט רע וקשה ביותר, שונא יהודים, ועל אחת כמה וכמה יהודים שומרי מצוות ובעלי חזות חרדית. 'יש להיות מוכנים לכישלון מוחץ!' אמר. לבו של ר' מרדכי צנח בקרבו. הוא תלה מבטים נואשים בדלת, מצפה לראות את הרבי מגיע, אולם הרבי לא בא. השופט עיין בתיק, שאל את הפרקליטים משני הצדדים סדרת שאלות, ולבסוף שמט את ראשו על ידו ובהה בעיניו בחלל האולם. לאחר מכן פנה ואמר בהיסוס לר' מרדכי: ''רואה אני כי אתה אדם שומר מצוות. היום יום ששי, והשבת מתקרבת ובאה. קשה לי להניח שתרצה לשוב הביתה ברוח נכאים ולחגוג את יום השבת מתוך צער ושברון לב. לפיכך אני ממליץ שתבוא בדברים עם

המשך בעמוד הבא...

הבנקים לצורך הסדר תשלום החובות, ואני אורה להם לבוא לקראתך ולהציע לך תכנית פריסה בהתאם ליכולתך. באשר לסעיף כפל החוב שבחוזה, אני קובע כי ברוח הדברים שנקבעו בתקנה החדשה שפורסמה לאחרונה, תומר ההתחייבות הכפולה בסכום של חמישים לירות בלבד, ובכך יבואו הבנקים על סיפוקם ויחושו שנענשת על אי-תשלום החוב מועדו". השופט קם על רגליו כאות לסיום המשפט, וטרם צאתו מן האולם, סימן לעורך הדין של ר' מרדכי שייכנס ללשכתו. שם פנה ואמר לו: "היודע אתה מדוע זיכיתי את מרשך? מרגע שהתחיל המשפט ראיתי מולי יהודי חרדי מבוגר מאד, אולי ישיש, נמוך קומה ויפה תואר. הוא הישיר אלי מבט נוקב ולחש לי ללא הרף: 'שבת, שבת'. הבטתי בו, ולא ידעתי אם זו מציאות או הזיה, אם חלום הוא זה או שמא מתערפלת הכרתי. לא יכולתי להחמיר עם הנתבע, למרות שלפי החוק-הצדק עם הבנקים. רק לאחר שזיכיתי אותו והטלתי עליו קנס כספי קטן, נעלמה דמותו של הזקן, וחשתי משוחרר ורפוי. שמא יודע אתה להסביר את המחזה המופלא הזה?!"

('ומתוק האור'-שבת קודש / הרב חנניה צ'ולק שליט"א)

שביבים / שאול שיף

עד דלא ידע

בפורים הראשון לאחר חתונתו של הוד כ"ק האדמו"ר הזקן מליובביטש בשקלאו, אמר, מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע. הבושם של פורים הוא, שה"לא" יהיה ידע, שידעו את ה"לא", את זה שאסור. את ה"הן" יודעים כולם איך צריך להיות. צריך שתהיה הבנה בכל הפרטים כדי לקיים את הכל כראוי, רק ב"לא" צריך שיהיה את ה"ידע", שידעו לשמור עצמם בזהירות יתרה, כי השכל של הנפש הבהמית בא דרך נפש השכלית בהיתרים שונים לבר דעת, הרי שכל נפש הבהמית לא יבוא לבד, ומוכרח הוא לבוא דרך נפש השכלית. ממילא צריכה להיות העבודה שה"לא" יהיה בלי פסולת.

(ספר השיחות)

שושן פורים כיום טוב

כשחל שושן פורים ביום עש"ק שמע הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זי"ע שני יהודים משוחחים, שאחד אומר לחברו, ביטול, שלא פורים היום אלא שושן פורים, וכי שושן פורים אין נחשב אצלנו לפורים. והנה, כשמוע הרה"ק מהר"י את דבריו מיד פנה לעברו והפטיר: "יא יא, עס איז א יו"ט, (כן, כן, זה יום טוב) והוסיף בדבריו ואמר, שאם כן נתחיל אפוא, הערב בקבלת שבת לומר 'מזמור לדוד', כמו בשבת של יו"ט, בכדי להראות קבל עם ועדה שכן נחשב במקומנו ליום טוב וחג ד' לנו.

ואכן, מאז נשתרש המנהג בבית מדרשם של הצה"ק מבעלזא זצ"ל בשושן פורים שחל להיות בערב שבת, להתחיל קבלת שבת מ'מזמור לדוד' ואילך, כמו ביו"ט שחל בע"ש, וכן שרו ב'לכה דודי' רק 'בואי בשלום', והוסיפו לומר 'בשמחה ובצהלה', כמו בשבת של יו"ט.

(בית נאוה קודש - זכרונות, אדר עמ' רנ"ח)

ריקוד של שושן פורים

בשושן פורים היה הרה"ק ר' שמואל אבא מזיכלין זצ"ל מלא חדווה משמחת פורים, והיה מנהל שולחנו הטהור בסוד ישרים ועדה כדת, וכמעשהו הראשון (בפורים) בקדושה ובטהרה, כך מעשהו בשני. ופעם אחת בשושן פורים נכנס רבנו הקדוש זצ"ל פתאום לבית המדרש שלו, ומצא את החסידים ששים ושמחים בשמחת היום כנהוג. ואז שאלם רבינו זצ"ל לשמחה זו מה היא עושה? ומאד נרתעו כולם לאחוריהם, ולא ענו אותו דבר מגודל הפחד והמורא שנפל עליהם מפני רבם זצ"ל. שכן, הבינו כי לא על חינם שואל רבינו זאת, אך רבנו זצ"ל שאל אותם במפגיע שוב ושוב את השאלה הזאת. אז ענה חסיד אחד, הוא המנוח ר' נחמן מקאליש: רבי, הלוא פורים היום. ואז שאל רבנו זצ"ל אותו בפנים צהובות מאד, מה זה פורים? ואז הבינו וראו כולם כי כוונה מיוחדת יש לו לרבנו זצ"ל בשאלה הזאת, ורוצה לשמוע סיפור עניין הפורים בפשטות, לאיזה עניין כמוס לו. ולכן ענה הנ"ל ואמר: ישראל היו בגלות תחת ממשלת פרס, והיה שם צורר היהודים אחד וביקש להשמיד ולהרוג וכו', ועל פי נס גדול מן השמים נסתבב שנהפך האבל לששון, אשר שלטו היהודים בשונאיהם, ואת צורר היהודים תלו על העץ. לכן אנו חוגגים את פורים כדי לעשות זכר לנס.

ויהי עוד טרם גמר החסיד ר' נחמן הנ"ל לדבר, נתמלא רבנו זצ"ל בשמחה רבה, ואמר לחסידים אם כן נעשה נס גדול כזה ואתם יושבים ונרדמים כך? הלוא צריכים לשמוח ולשמוח ולשמוח. ואז החל רבנו זצ"ל בעצמו לרקוד מתוך שמחה, וכל קהל עדת החסידים אחריו, ונמשך הריקוד ההוא כמה שעות, וראו כולם ממש כי לא היה ברבנו זצ"ל שום חוש מהאי עלמא, וריקודיו הקדושים היו ממש למעלה מן הטבע וכוח אנושי, וכה התלהב מתוך הסיפור הזה שסיפר לפניו החסיד ר' נחמן ע"ע, ומי יבוא בסוד ה' ליראיו.

(להב אש)

פורים מסוגל לרפואה

כאשר בא יהודי אל הסבא קדישא ה"אהבת ישראל" זי"ע בפורים, וביקש שיתפלל עבור חולה, אמר לו רבנו זי"ע כי יום הפורים מסוגל הוא לרפואה, שהרי חז"ל אמרו "הדר קבלוה בימי אחשוורוש", אם כן, פורים דומה ליום מתן תורה, והרי מצאנו בתנחומא (יתרו ח) שבקבלת התורה נתרפאו כל החולים, ממילא גם יום הפורים הוא זמן המסוגל להתרפאות כו'.

(קדוש ישראל)

מחכה ומחכה שתחפשוני

באחת השנים בעת עריכת השולחן הק' אמר כ"ק בעל 'אמרי חיים' מצאנז זי"ע, שאצל תלמידי הבעש"ט הק' היה שושן פורים גדול יותר מפורים, כעין יום טוב שני של גלויות. (ועי' בסו"ס צמח צדיק). וקרה שבסעודת שושן פורים (תשכ"ו) עלה אחד החסידים על השולחן הטהור כשפניו מושחרות ועל כתפיו שני שקים ענקיים תפוחים וגדושים, והחל מקונן בפני ה'אמרי חיים' זיע"א על צרות ישראל, אוף די 'שווארצע פעקעלעך' (החבילות השחורות) שהעם סוחב בגלותו, צרות הכלל ומצוקות היחיד.

אין בית אשר אין בו קינה ונהי מצוק העיתים, חיי בני ומזוני, מתי יאמר לצרותינו די, מתי יהא סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו. והרה"ק זיע"א מביט בו בלא אומר ודברים. לבסוף נענה רה"ק ואמר: מעשה בהרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זיע"א שראה את נכדו ממרר בבכי. שאלו, מפני מה אתה בוכה, ואמר, שחקתי עם חברי במשחק המחבואים, ומצאתי מקום נפלא להתחבא בו וחיכיתי שימצאוני, ולפתע הוסחה דעתם ופתחו במשחק אחר, ואני מחכה ומחכה, ואינם מחפשים אחרי למצאני. התחיל הר"ר ברוך לבכות עימו ואמר: והלוא זו גם טענתו של הקב"ה כלפינו: אני מחכה ומחכה שתחפשוני, ואינכם מחפשים כלל.

(אור החמה)

ה'פשעטיל' של הקאז'ניצער

היה זה מנהגו של האדמו"ר הרב הקדוש ר' ירחמיאל משה מקאזניץ זצוק"ל לומר בשושן פורים בלילה בעת הסעודה, מן העולם ועד העולם שבתחילת נשמת עד ישתבח, והיה אומרו בעמידה פסוק בפסוק עם ה"עולם".

וכשהיה סמוך על שולחן זקינו הרב הקדוש ר' אלימלך זצ"ל מגראדזיסק, הסב יחד עם זקינו בסעודת פורים. פעם אחת כטוב ליבם, שאל הרב הקדוש הגראדיזסקער מי יאמר פורים 'פשעטיל' (דבר תורה פורימי) כנהוג, וענה הרה"ק מקאז'ניץ אני אומר, וייטב מאד בעיני הגראדזיסקער, והשתוקקו כולם לשמוע הפשעטיל אשר יאמר. ועמד רבנו הקדוש על רגליו ואמר בקול נעים בקדושה ובטהרה, מו העולם ועד העולם עד גמירא, ועמד גם הגראדיזסקער על רגליו, ורמז לכל החסידים שיאמרו עימו פסוק בפסוק.

(ספרן של צדיקים)

משלוח מנות

אמר הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זי"ע בבדיחותא: הטעם שבפורים הוא מקבל משלוח מנות מכל העיר, ובחנוכה אין איש אחד ששולח לו מעות חנוכה הוא, משום שפורים נוהג יום אחד בלבד, חכן מזדרז כל אחד ואחד ושולח לו משלוח מנות, אבל חנוכה שנמשך לח' ימים אזי דוחים ומחמיצים העניין ליום המחרת שהרי עדיין יש זמן, ובינתיים מחליטים שאין צורך לשלוח.

(י"ג אורות)

"השם שלח לנו כסף"

/ הרב פנחס זרביב

סיפר לי חבר מוותיקי קריית גת את הסיפור המופלא שהתרחש עמו בהיותו ילד קטן, וללמדנו כמה הכול בהשגחתו יתברך והרבה דרכים למקום להושיע ולשמח כל אחד באשר הוא שם, וכך הוא סיפר:

בהיותי ילד כבן עשר היה מצבנו הכלכלי ממש לא פשוט, וכשהתקרב חג הפורים וכל החברים סיפרו בהתלהבות על התחפושת שלהם, אני הייתי עצוב וברחתי מהפטפוטים הללו... אימא הודיעה לנו שהשנה אין לה כסף לקנות לנו אפילו אביזר קטן לתחפושת...

פורים התקרב, והצער שלי גדל יותר. והנה באחד הימים צעדתי ברחוב עם כמה חברים מבית הספר אל הבית, ולפתע נשבו רוחות חזקות ולמול עינינו התעופפו להם שטרות של לירות... כל אחד מאתנו ניסה לחטוף שטרות, ואני הצלחתי לחטוף כמות שטרות גדולה, לאחר מכן התברר שאני הייתי היחיד שהצלחתי לתפוס שטרות, כשספרתי אותם התברר שיש כעת ברשותי סכום ממש גדול.

רצתי אל הבית והגשתי לאמי בשמחה את הכסף, כשאני אומר בהתלהבות: אמא, השם שלח לנו כסף. אך אמי במקום לשמוח התמלאה בכעס: "תגיד לי מאיפה גנבת את זה!". אני נפגעתי מהחשד וניסיתי לשכנע אותה שלא מדובר בגניבה, רק כאשר שמעה מהחברים שלי את אותו הסיפור שסיפרתי לה, האמינה שמדובר במציאה כשרה ורצה עם כל הילדים לקנות תחפושות לפורים, ועוד כמה מצרכים חשובים לבית. היא אף הביאה לי כמה מטבעות במתנה.

למחרת דפק על דלת ביתנו איש צבא מכובד, הוא ביקש לדבר איתי. כששמעתי שחייל עומד בדלת התחבאתי מתחת למיטה... תיארתי לעצמי שנודע לו על הכסף שמצאתי והוא בא לדרוש את הכסף, ומה נעשה שכבר השתמשנו בו?

אך אז שמעתי שהוא אומר לאמא: "שמעתי שהבן שלך מצא כסף שאבד לי, אני מוותר על הכסף, אבל הכסף הזה היה בתוך ארנק שאבד לי ובארנק הזה היה את ה'כרטיס חייל' שלי [מדובר בכרטיס שבאותם ימים היו נפתחים בפניו שערים רבים ומקומות חסויים, וחייל שאיבד כרטיס שכזה נענש בחומרה, מחשש שהכרטיס יגיע לידיים עוינות]. לכן אני מבקש שהבן יבא ויראה לי היכן בערך מצא את הכסף, כך אולי אמצא גם את הכרטיס שלי". כששמעתי את דבריו יצאתי מהמחבוא והלכתי להראות לו את המקום בו נמצאו השטרות, ובס"ד הארנק ואתו הכרטיס נמצאו, לאות הכרת הטוב שלף החייל עוד שטר מכיסו והעניקו לאמי.

פגם האדם על ידי החטא

/ הרב שמעון ממן שליט"א

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו"

שואל רבנו אור החיים הקדוש, למה הוצרכה התורה לכתוב "כי תחטא" הרי ברור שיש כאן חטא, שהרי כיחש בעמיתו. זאת ועוד שאמר הכתוב "וכחש בעמיתו" מה שלא אמר בכל החטאות. עוד צריך ביאור למה אמר הכתוב "בעמיתו".

מבאר רבנו זיע"א, שהאדם המכחש בעמיתו, חטאו נחלק לשלשה חלקים. [א] לקיחת דבר שאינו שלו, והוא מענפי הגזל. [ב] מעילה בה' במעשהו שרוצה להוציא ממון מחבירו שלא כדין, וכביכול חושד בה' שעשה שלא כדין, שהביא לאדם ממון הזולת. ואומרו "ומעלה מעל" להורות שגם הגזלן מורה במעשהו, שכביכול חושד לה' שהעניק את ממונו לזולתו. [ג] מרשיע את הצדיק, כשהלה תובע ממנו פקדונו, ואומר לו לא היו דברים מעולם, נראה כאילו התובע בא לגוזלו.

עוד מבאר רבנו, כי נפש החוטאת גורמת לעוד שלשה פגימות [א] נחסרת מאורה וממעלתה והיינו אומרו "נפש כי תחטא" ואין חטא אלא ל' חסרון, שע"י החטא נעשה חסרון רוחני בנפש האדם. [ב] שאין נשמת האדם מתקיימת בנפש האדם, אלא ע"י שפע רוחני עליון המחייה את נשמתו. ואותו שפע מגיע לו לאדם, ע"י שני חוטים דקים דרך ב' נקבי האף. ששם מקום דביקות הנפש עם ה'. אבל החוטא ע"י החטא, יכרת ממנו אותו שפע עליון. והיינו ומעלה מעל בה', כי ע"י החטא, באים החיצונים ונהנים מאותו כח אלוקי, אשר היה מוכן לו אם היה שומר את עצמו מכל חטא. [ג] החוטא גורם הכחשה לכלל ישראל, כי בגלל חטאו יש הפסד לכל ישראל הערבים זה לזה.

עבד תמורת כיכר לחם

המוני יהודים מהעיר בגדד התאספו לחצר בית הכנסת. היה זה אחד הימים החשובים והעמוסים ביותר בכל ימות השנה: יום פורים.

את תפילת שחרית וקריאת המגילה כבר סיימו, אך עדיין רבה המלאכה אשר לפניהם: משלוח מנות, מתנות לאביונים , משתה ושמחה. היום קצר והמלאכה מה רבה היא. ואולם , על אף העבודה המרובה אשר עמדה בפני יהודי בגדד ביום הזה, לא נמנעו מלהגיע לחצר בית הכנסת, כדי לשמוע את דרשתו הנפלאה של רבם , הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל ה"בן איש חי". הייתה זו דרשה עמוקה וארוכה. הרב היה מבאר בטוב טעם כל פסוק במגילת אסתר, משלב גימטריאות ופירושים גם על פי תורת הסוד. היה שוזר בחוכמה נפלאה משלי מוסר והלכות יום הפורים. במשך כל הדרשה ניצב הרב זקוף על עמדו, וכאשר היה מסיים את הדרשה, היה מנהגו בכל שנה להתיישב על כסאו, ואז היה מדגים בפני הקהל כיצד החתים מרדכי הצדיק את המן על סנדלו, כאשר קנה אותו לעבד תמורת כיכר לחם. בתום הדרשה פנה כל הקהל לילך לביתו לקיים את מצוות היום, ואז יצא גם רבי יוסף חיים מבית כנסת לעבר מעונו. אבל שעה ארוכה ארכה לו הדרך. שכן, מבית הכנסת ועד ביתו, משני צידי הדרך, עמדו אביונים ודלים והמתינו למתנת ידו. ואמנם הוא לא איכזב אותם, והיה מעניק לכולם ביד רחבה מתנות לאביונים, ועליו אמרו כי לא רק היה דורש אלא גם נאה מקיים.

[גאוני המערב]

בסוד שיח — כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net